

מדינת ישראל
משרד החינוך
המזכירות הפדגוגית
האגף לחינוך מבוגרים

רמת הבחינה : גמר
מועד הבחינה : מועד קיץ (אוגוסט) תש"ף, 2020
היקף הבחינה : 1 יח"ל
מספר שאלון : 990201

תיכונות
ככה עולים כיתה בחיים

תקשורת המונים – 1 יח"ל
מחונן

- א. משך הבחינה: שלוש שעות.
- ב. מבנה השאלון ומפתח ההערכה, בשאלון זה שלושה פרקים:
פרק ראשון:	$(10 \times 4) = 40$ נקודות
פרק שני:	$(10 \times 4) = 40$ נקודות
פרק שלישי:	$(10 \times 2) = 20$ נקודות
- סה"כ: 100 נקודות
- ג. חומר עזר מותר לשימוש: אין.
- ד. מלאו את הפרטים הבאים:

פרטי הנבחן:	פרטי מרכז ההשכלה:										
מספר הנבחן ברשימה: _____	שם המוסד: _____										
שם משפחה + פרטי: _____	שם היישוב: _____										
ת.ז. <table border="1"><tr><td> </td><td> </td><td> </td><td> </td><td> </td><td> </td><td> </td><td> </td><td> </td><td> </td></tr></table>											שם מרכז הבחינה: _____

שם המעריך: _____
ציון הבחינה: _____

בהצלחה!

פרק ראשון - תקשורת ודמוקרטיה (40 נקודות)

יש לענות על ארבע שאלות מבין השאלות 1-6 (כל תשובה נכונה - 10 נקודות).

דניאל העבירה לליאור ב"וואטסאפ" סרטון מצחיק ששלחה לה שרון. ליאור העבירה את הסרטון להדר, והדר העלתה את הסרטון בקבוצת ה"וואטסאפ" הכיתתית שלה. לאחר יומיים, קיבלה שרון את הסרטון שהיא שלחה לדניאל בחזרה אליה מחמישה חברים שונים.

1. א. מהי תקשורת בין-אישית? (5 נק')

הדרך שבה שני אנשים או יותר משתפים ביניהם מידע או רעיונות.

ב. האם ה"וואטסאפ" נחשב לתקשורת בין-אישית? נמקו. (5 נק')

ה"וואטסאפ" נחשב לתקשורת המונית, כי הוא משמש להעברת מסרים בין אנשים רבים. עם זאת, כאשר משתמשים באפליקציה כתוכנת מסרים בין שני אנשים בלבד, היא בהחלט יכולה להיות אמצעי תקשורת בין אישית.

2. הסבירו מהו "עניין ציבורי" ומהו "מעניין את הציבור". (10 נק')

"עניין ציבורי" - העניין הציבורי העומד בבסיס זכות הציבור לדעת. העניין שיש לציבור בעבודות שפורסמו ולציבור יש אינטרס לגיטימי לדעת עליו ותועלת בידיעתו, לשם גיבוש דעתו בעניינים ציבוריים ו/או לשם אורחות חיון.

"מעניין את הציבור" או "עניין לציבור" - עניין המעניין את הציבור אך לא בהכרח חשוב לתועלתו. יכול להכיל כל נושא שיש בו כדי לעניין אדם, ולו גם מטעמי סקרנות ויצר הרכילות.

3. ציינו והסבירו שתי סיבות לכך, שחופש הביטוי חשוב בחברה דמוקרטית. (10 נק')

ארבע הנחות להצדקה רעיונית של חופש הביטוי בחברה דמוקרטית:

1. חופש הביטוי באמצעי להגשמה עצמית של הפרט.

2. חופש הביטוי כהליך של קידום הידע וגילוי האמת.

3. חופש הביטוי כאמצעי חיוני להשתתפות הפרטים בתהליך קבלת ההחלטות בחברה.

4. באמצעות חופש הביטוי ניתן להשיג יציבות חברתית, משמע, מיעוט יסכים לקבל את הכרעת הרוב לאחר שניתנה לו האפשרות לנסות ולשכנע שעמדתו צודקת.

4. האם המדיום האינטרנטי שייך למודל הקווי או למודל המעגלי בתקשורת? (10 נק')
נמקו את תשובתכם.

המדיום האינטרנטי שייך למודל המעגלי בתקשורת, משום שהוא אינטראקטיבי. זהו מודל המציג את תהליך העברת המסר מהמועד לנמען באופן שבו לנמען יש יכולת להגיב ולהשפיע על המוען ואף להפוך למוען, אך הדגש הוא על המוען שמהווה מקור למסר. מודל דו כיווני אשר למוען יש יותר השפעה.

5. כיצד אנו, צרכני התקשורת המקוונת, יכולים להיחשף למידע שלא יכולנו להיחשף אליו קודם לכן? (10 נק')

הסבירו תשובתכם, וכתבו דוגמה אחת לסוג מידע שכזה.
צרכני התקשורת המקוונת יכולים להיחשף למידע שלא יכולים להיחשף אליו קודם לכן דרך גלישה ברשתות חברתיות (פייסבוק, אינסטגרם, טוויטר, וואטסאפ...), בלוגים/וולוגים/יוטיוב וכד' או גלישה בפורטלים של עיתונות כתובה.

6. מדוע נחשב האינטרנט למדיום הדמוקרטי ביותר? (10 נק')

האינטרנט מאפשר לכל אדם באשר הוא לפתוח בלוג, וולוג, חשבון יוטיוב, פורטל או כל חשבון משתמש באפליקציה או אתר שמעניקים במה לביטוי עצמי. גם בעיתונות המקוונת יש גם אפשרות להגיב בטוקבקים ובמקומות שונים, להביע דעה חופשית בכל נושא – כל עוד הוא לא פוגע באדם או בחברה.

פרק שני (40 נקודות)

יש לענות על ארבע שאלות מבין השאלות 7-13 (כל תשובה נכונה - 10 נקודות).

7. "רעש בתקשורת"

- א. מהו "רעש" בתקשורת?
(5 נק')
- כל הפרעה בתקשורת היא "רעש".
- ב. ציינו שני גורמים העלולים לגרום ל"רעש" בתקשורת.
(5 נק')
- גורמים אפשריים: רעש במובן הטכני המונע השמעת המסר, למשל, מטוס ממריא. רעש מסיבה פסיכולוגית, כמו למשל נמען טרוד שאינו מקשיב, רעש תרבותי הנובע משפה לא מוכרת או מוכרת חלקית או כתוצאה מפערים תרבותיים.

8. ז'אנרים

- א. לאיזה ז'אנר שייכת התוכנית "מאסטר שף"?
(5 נק')
- תוכניות מציאות.
- ב. ציינו שני מאפיינים של הז'אנר.
(5 נק')
- הזולת, המתחרה, הוא אויב. על מנת לנצח יש להתחרות באחרים. ובכך נזנח לחלוטין האידיאל של שיתוף פעולה.
 - קטעי וידוי – נפוצים במרבית תוכניות המציאות המלוות קבוצת משתתפים לאורך זמן. הצופה רואה את התנהגות המשתתפים בקרב הקבוצה, אך גם שומע מהם את מה שהם חושבים בשיחות אישיות של המשתתף עם המצלמה - והצופים בבית.
 - הצבעות וניפויים – ההצבעה יכולה להיות על ידי המשתתפים או על ידי הצופים בבית.
 - שופטים או יועצים – אלו יהיו משתתפים בולטים בתוכנית, אך לרוב יהיו אנשי מקצוע ולא יתמודדו בתחרויות. תפקידם של השופטים או היועצים הוא להקנות נופך מקצועי לתחרות, להשמיע ביקורת חיובית או שלילית על המתחרים, ולפעמים לנפות את המשתתפים.

9. תפקידי התקשורת

לפניכם שמות של חמש תוכניות טלוויזיה. איזה מבין תפקידי התקשורת ממלאת כל אחת מהתוכניות?

א. "ארץ נהדרת" – בידור. תוכניות סאטירה ובידור שלעיתים מהוות ביקורת על השלטון (מנגנון בלתי פורמלי מסוג אומנות). לעיתים מהוות הסחה עבור הציבור מבעיות מדינתיות ומפחיתות את הפיקוח של השלטון.

ב. מהדורת החדשות – דיווח עובדתי. התקשורת מסקרת ומעבירה לציבור מידע אודות המתרחש בארץ ובעולם.

ג. פרסומות – גיוס. אמצעי להעברת מסרים ורעיונות לציבור.

ד. טקס הענקת פרס ישראל – העברה תרבותית – התקשורת משמשת כסוכן חיברות, כלומר היא משמשת בתפקיד של העברת נורמות, סמלים וערכים תרבותיים של הזהות הישראלית ובעיקר היהודית באמצעות ציון מועדים, עיסוק בתכנים הקשורים למורשת וימי מועד שונים וכו'.
ה. "עובדה" – פיקוח וביקורת על השלטון – התקשורת הנה מנגנון בלתי פורמלי שמבקר ומפקח על השלטון, מכונה "כלב השמירה על הדמוקרטיה" משום שהוא מעביר לציבור את כל המידע הקשור לשלטון וכן נוהג לחשוף "שחיתויות".

10. חדשות ואקטואליה

"בעקבות עליית קצב הולך וגובר של הידבקות בנגיף הקורונה, הודיע משרד הבריאות כי החל מיום ראשון בשעה 17:00, יוחרפו תנאי הסגר על המשק הישראלי" (ערד ניר, חדשות 13).

א. האם הקטע שלעיל הוא ידיעה עיתונאית? נמקו תשובתכם. (5 נק')

הקטע עונה על השאלות: מה? מתי? מדוע? מקום? מי? על כן, מדובר בידיעה עיתונאית.

ב. ציינו שלושה מאפיינים של הידיעה העיתונאית. (5 נק')

מותאמת לקהל היעד, כתיבת טיעון בשיטת הפירמידה ההפוכה – מהכלל לפרט, התמקדות בשאלות הנכונות, הבלטת האקטואלי והרלוונטי ביותר בכתבה (העיקר), בחירת מקורות מידע מהימנים, כתיבת מניעה לפעולה ומושכת לקריאה, בחירת כותרת מושכת, שמירה על מבנה ספציפי של כתבה – כולל מספר מילים, מספר משפטים וכד'.

11. אירוע מדיה

א. ציינו את מאפייניו של אירוע מדיה.

א. אירוע מתוכנן מראש

ב. משודר בשידור חי בטלוויזיה

ג. מושך קהל צופים גדול במיוחד

ד. נדיר יחסית

ה. מושך סיקור בולט של כלי התקשורת

(5 נק')

ב. האם שידור טקס השבעת הממשלה הוא אירוע מדיה? הסבירו ונמקו.

(5 נק')

כן. זהו אירוע מתוכנן מראש, משודר בשידור חי בטלוויזיה, מושך קהל צופים, נדיר יחסית

ומושך סיקור בולט של כלי תקשורת.

12. תקשורת בין-אישית ותקשורת המונים

ציינו והסבירו יתרון אחד וחסרון אחד של תקשורת בין-אישית ביחס לתקשורת המונים. (10 נק')

(10 נק')

יתרון – תקשורת בין אישית שומרת על קשר אישי בין בני אדם. המסר מועבר באופן אישי.

חסרון – מסר שעובר בין מוען לנמען בתקשורת בין אישית נעשה שוב ושוב באופן סיזיפי, ויכול

להגיע למספר מוגבל של אנשים בזמן קצר ובמקביל.

13. קריטריונים של חדשות

ציינו והסבירו שני קריטריונים לחדשות.

(10 נק')

תדירות, סף, עוצמה, חד משמעויות, הקשר תרבותי, גורם ההפתעה, התאמה לציפיות הנמען,

המשכיות, הרכב של החדשות, התייחסות למדינות אליטה, התייחסות לאנשי אליטה, התייחסות

לעניינים ולאנשים אנושיים, גורם השליליות. כל אחד מהגורמים המצוינים יתקבל.

פרק שלישי (20 נקודות)

יש להשיב על **10 שאלות** מבין השאלות 14-25.

הקיפו במעגל את התשובה הנכונה – "נכון" או "לא נכון" (כל תשובה נכונה - 2 נקודות).

14. המונח "בלוג" מתייחס לחסימה של תכני צפייה בטלוויזיה. **נכון / לא נכון**
15. אירוע מדיה משדרים רק אחרי עריכה. **נכון / לא נכון**
16. הזכות להפגין היא אחת הזכויות הכלולות בחופש הביטוי. **נכון / לא נכון**
17. בתהליך של תקשורת המונים לא צריך מדיום. **נכון / לא נכון**
18. "רעש" בתקשורת נובע תמיד מתקלה טכנית. **נכון / לא נכון**
19. יש חוקים העומדים מעל לזכות הציבור לדעת. **נכון / לא נכון**
20. תקשורת בין-אישית מתקיימת בקבוצות. **נכון / לא נכון**
21. הרדיו הוא מדיום של תקשורת המונים. **נכון / לא נכון**
22. הרשתות החברתיות הפכו למקורות מידע מקובלים, המחליפים את העיתונות הרשמית. **נכון / לא נכון**
23. שידור תחרות ספורט באולימפיאדה ייחשב לאירוע מדיה מסוג "הכתרות". **נכון / לא נכון**
24. ידיעה חדשותית חייבת להתפרסם במודל מעגלי. **נכון / לא נכון**
25. "שליליות" נחשבת לאחד מהקריטריונים של חדשותיות. **נכון / לא נכון**

בהצלחה!